

'HET VERHAAL VAN EISE EISINGA'

FIETSROUTE 26,4 KM

NOARDWEST FRYSLÂN
PRIJS 3 EURO

INCLUSIEF ROUTEKAART

UNESCO WERELDERFGOED /// PLANETARIUM ///
MUSEA /// FRANEKER /// VEERPONT /// DRONRYP

GEÏNSPIREERD
DOOR EEN
OUDE
ZEE

Stichting Bestemming Noardwest
Regio Noordwest-Friesland

ONTDEK HET LEVEN VAN EEN GEHEIM GENIE

Met deze fietsroute beleef je het verhaal van Eise Jeltjes Eisinga. Je volgt zijn sporen en ontdekt zijn levensverhaal. Je fietst de route die Eise wekelijks wandelend aflegde om de wiskundeboeken van Euclides te kunnen bestuderen. Op basis van die kennis bouwde hij later zijn indrukwekkende planetarium in Franeker. Dat planetarium staat inmiddels op de UNESCO Werelderfgoedlijst.

HET VERHAAL VAN EISE EISINGA

- 1 UNESCO WERELDERFGOED KONINKLIJK EISE EISINGA PLANETARIUM IN FRANEKER**
- 2 MONUMENT VOOR EISE EISINGA IN FRANEKER**
- 3 MUSEUM MARTENA IN FRANEKER**
- 4 DE BOGT FEN GUNÉ IN FRANEKER**
- 5 VEERPONT JACOB PETRUS – DYKSHOEK/DRONRYP**
- 6 BORSTBEELD EISE JELTES EISINGA IN DRONRYP**
- 7 SALVIUSKERK IN DRONRYP**
- 8 GRAFSTEEN VAN DE VADER VAN EISE EISINGA IN DRONRYP**

- 9 GEBOORTEHUIS EISE JELTES EISINGA IN DRONRYP**
- 10 VOORMALIG WOONHUIS EISE JELTES EISINGA IN DRONRYP**

BEGIN- EN EINDPUNT

Parkeerterrein Leeuwarderweg in Franeker

ROUTE VIA KNOOPPUNTEN

09 - 15 - 09 - 87 - 49 - 24 - 67 - 61 - 44 - 92 - 29

GPX-COÖRDINATEN

Scan de QR-code hiernaast voor alle informatie over de route en de GPX-coördinaten.

HET LEVEN VAN EISE EISINGA

Eise Eisinga werd op 21 februari 1744 in Dronryp geboren op de Tsjerkebuorren 13. In Dronryp volgde hij ook de lagere school. Toen hij een jaar of 5 was, verhuisde het gezin naar de Brêgebuorren 14. Met deze fietsroute kom je langs al deze plekken. Zoals veel kinderen in die tijd moest hij thuis werken. Eise ging werken in de wolkammerij van zijn vader. Hij had alleen ook veel interesse in sterrenkunde en wiskunde. Hij was zó leergierig dat hij al op jonge leeftijd wekelijks naar Franeker liep. Samen met Willem Wijtses, eveneens een wolverver, bestudeerde hij de wiskundeboeken van Euclides aan de Franeker Academie. Op 24-jarige leeftijd trouwde hij met Pietje Jacobs. In 1768 vestigde hij zich als wolkammer in Franeker. Daar bouwde hij zijn wereldberoemde planetarium. Eise overleed in 1828 op 84-jarige leeftijd. Hij liet een handleiding na waarin hij de werking van zijn planetarium nauwkeurig beschreef.

DIT GA JE ZIEN

START

Start- en eindpunt: Parkeerterrein Leeuwarderweg in Franeker

1 / UNESCO WERELDERFGOED KONINKLIJK EISE EISINGA PLANETARIUM

Eise Eisingastraat 3, Franeker

Het Koninklijk Eise Eisinga Planetarium staat op de UNESCO Werelderfgoedlijst. In de voormalige werkplaats van Eise Eisinga kun je kennismaken met zijn beroep als volkammer. Sterrenkunde en wiskunde waren slechts een hobby van dit geheime genie. Van de bijlessen die hij volgde maakte hij aantekeningen, waaronder honderden pagina's over wiskunde en dat op zijn 15e. Het planetarium dat hij bouwde in zijn woonkamer, toont tot op de dag van vandaag de actuele stand van de planeten. Ze bewegen in dezelfde tijd rond de zon als de echte planeten. Het museum laat een uitgebreide verzameling van historische astronomische instrumenten zien en schenkt aandacht aan de moderne sterrenkunde.

2 / MONUMENT VOOR EISE EISINGA

Raadhuisplein, Franeker

Dit monument is ter nagedachtenis aan Eise Jeltus Eisinga. Het bronzen reliëf werd in 1928 gemaakt door Gerrit Jan Adema en ingemetseld in een monument op de Breeddeplaats. In het kader van de herinrichting van de omgeving van de Martinikerk was het nodig het reliëf te verwijderen. Daarna heeft het een periode in het planetarium gehangen. Daarna is besloten het reliëf te plaatsen in een

glazen achtergrond, waarop de loop van de planeten verbeeld wordt. De glazen achtergrond is ontworpen door Steinfort Glas in Franeker.

3 / MUSEUM MARTENA

Voorstraat 35, Franeker

In Museum Martena komt het verleden tot leven. Franeker was ooit een roemruchte universiteitsstad waar professoren en studenten uit heel Europa te vinden waren. In de universiteitszaal is de sfeer van die tijd teruggebracht. Neem een kijkje in het leven van oud-bewoners, bekende Franekers, geleerde vrouwen (onder wie Anna Maria van Schurman) en de Academie van Franeker. Je mag kijken, voelen, ruiken, horen en proeven.

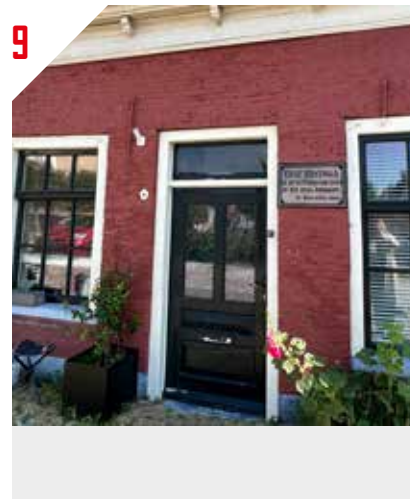
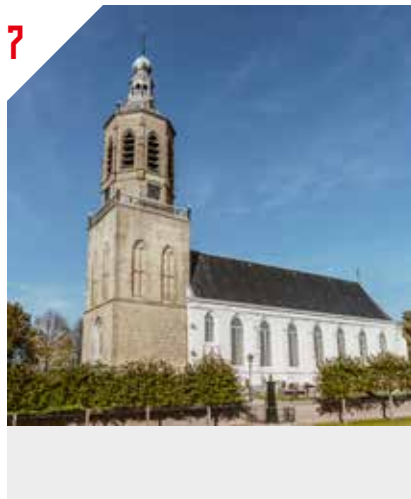
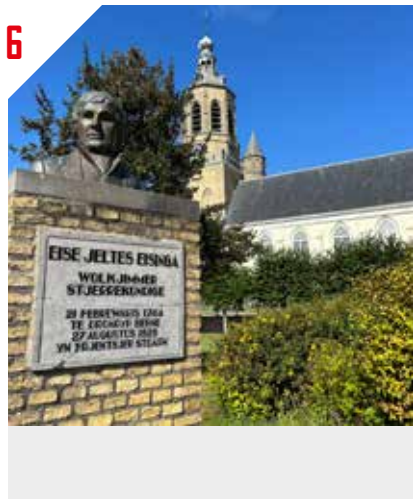

4 / DE BOGT FEN GUNÉ

Vijverstraat 1, Franeker

Dit is het oudste café van Nederland. De historie gaat terug naar 1593. De naam Bogt van Guné wordt voor het eerst vermeld in een stuk uit 1686. De herberg stond dichtbij de in 1585 gestichte Universiteit van Franeker en werd door studenten druk bezocht.

5 / VEERPONT JACOB PETRUS

Kingmatille 3, Zweins

Tijd om over te steken. Je vaart met veerpont Jacob Petrus over de Harlingertrekvaart. De overtocht duurt ongeveer vijf minuten. De overtocht kost € 1,50. Je kunt pinnen.

de zuidmuur een gotisch karakter. De toren werd in 1544 gebouwd met daarin een door Geert van Wou gegoten klok uit 1493. De zuingang heeft een fronton met een doodshoofd tussen twee obeliskken. Naast de ingang bevindt zich een herinneringssteen ter nagedachtenis van Eise Eisinga.

9 / GEBOORTEHUIS EISE JELTES EISINGA

Tsjerkebuorren 13, Dronryp

Eise Eisinga werd op 21 februari 1744 in Dronryp geboren op de Tsjerkebuorren 13. De woning staat er nog steeds. Het huis is niet publiekelijk toegankelijk maar wel te zien vanaf de weg.

10 / VOORMALIG WOONHUIS VAN EISE JELTES EISINGA

Brêgebuorren 14, Dronryp

Toen Eise een jaar of vijf was, verhuisde het gezin naar de Brêgebuorren 14 in Dronryp. Hier oefende hij zijn beroep uit als wolkammer voordat hij naar Franeker verhuisde. Het huis is niet publiekelijk toegankelijk maar wel te zien vanaf de weg.

6 / BORSTBEELD EISE JELTES EISINGA

Tsjerkebuorren 13, Dronryp

Dronryp is de geboortestad van Eise Eisinga. Hier staat een borstbeeld tegenover zijn geboortehuis. Eise heeft in Dronryp op de lagere school gezeten en is getrouwd in de Salviuskerk van Dronryp.

8 / GRAFSTEEN VAN DE VADER VAN EISE EISINGA

Tsjerkebuorren 1, Dronryp

Op het kerkhof van de Sint Salviuskerk vind je de grafsteen van de vader van Eise Eisinga: Jelte Eises Eisinga. Dit is een bijzondere steen, want ontcijfer maar eens het wiskundig raadsel dat erop staat. Dit heeft Eise laten doen om bij een breed publiek interesse voor wiskunde te wekken. Met de vierkantsvergelijking op de zerk kun je de sterfdatum en leeftijd van zijn vader berekenen. Later is Eise zelf in dit graf bijgezet.

7 / SALVIUSKERK DRONRYP

Tsjerkebuorren 1, Dronryp

De Salviuskerk heeft de bijnaam d'Alde Wite, oftewel de oude witte. De romaanse kerk werd in de 12de eeuw gebouwd. In 1504 werd de kerk verbouwd. Toen kregen het koor en

EINDE

Parkeerterrein Leeuwarderweg in Franeker

WIST JE DAT?

- De voormalige Academie van Franeker heeft tegenwoordig een andere functie. De Franeker Academie is verhuist naar de Botniastins op de Breedeplaats 1 Franeker. Deze ligt op de route en is te bezoeken. Ontdek hier ook het verhaal van het scheve krukje van Eise Eisinga.
- Eelko Alta, een predikant uit Bozum, beweerde in een boekje dat de wereld in mei 1774 zou vergaan door de samenstand van vier planeten. Vanwege dit gerucht en de wetenschap dat 'de aarde blijft bestaan', vond Eise Eisinga het leuk om een machine te bouwen. Daarmee kon hij laten zien wat er aan de hemel gebeurt.
- In 1778 kondigde Eise publiekelijk aan dat hij inmiddels vier jaar werkte aan een beweegbaar astronomisch planetarium. Hij deed dit niet alleen. Zijn vader maakte de houten schijven en tandwielen. Zijn broer beschilderde het plafond van de woonkamer met het planetenstelsel.
- Het model van de zon met de 6 planeten die eromheen draaien, werkt nog steeds. Daarmee is het oudste werkende planetarium ter wereld.
- Toe aan een pauze? In Franeker en Dronryp vind je diverse cafés en restaurants. Op veel plekken kun je ook je e-bike opladen.
- Houd je niet zo van fietsen? Dan is deze route prima te doen met een retroscooter of een e-chopper!

WELKOM IN NOARDEWEST FRYSLÂN

Noardwest Fryslân is een plek als geen ander: een ongerept kustgebied.

Hier geniet je van ruimte, lucht en landschap. Zo ver je kunt kijken. Waar eb en vloed eeuwenlang vrij speelden. Met vruchtbare grond, waardoor eerdere bewoners het aandurfdn langs de open zee te leven. Dorpjes waar de tijd lijkt te hebben stilgestaan. In een landschap van terpen en dijken. Waar je je watersporter, fietser of wandelaar in het paradijs waant. Vaar door de waterwegen die allemaal aan elkaar verbonden zijn. Waar de nacht nog echt donker is en de stilte hoorbaar is. Slaap je in een oude vuurtoren? Op een historisch zeilschip? Een gezellig B&B in één van de gezellige Elfsteden? Keuze genoeg! Kom maar kijken. Je bent van harte welkom!

UITAGENDA

Het bruist het in het land op de bodem van een oude zee, Noardwest Fryslân, van de evenementen. Er is elke dag wel iets te beleven!

[OUDEZEE.NL/UITAGENDA](https://oudezee.nl/uitagenda)

OVERNACHTEN

Noardwest Fryslân biedt alles voor jouw vakantie of dagje weg. Na het bezoeken van een evenement of het beleven van een wandel-, fiets- of vaarroute, kun je natuurlijk blijven slapen. We hebben de leukste adressen op een rij gezet.

Lekker koese en de volgende dag weer volop ontspannen genietsje.

[OUDEZEE.NL/OVERNACHTEN](https://oudezee.nl/overnachten)

1STE DRUK 2024

Deze brochure is ontwikkeld door Opgave Dagrecreatieve Netwerken van Gastvrij Fryslân 2028 i.s.m. Stichting Bestemming Noardwest en Visit Friesland. Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend. Teksten: Sandra Put (Uitgesproken Totaalcommunicatie) | Vormgeving: Frans van Dam (bliidd.nl) | Cartografie: Reijers Kaartproducties bv, Veghel. Deze route is zo zorgvuldig mogelijk samengesteld. Mochten er onverhoopt onjuistheden inzitten, dan kunnen deze worden doorgegeven via info@bestemmingnoardwest.nl. Stichting Bestemming Noardwest aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van deze route.

Stichting Bestemming Noardwest

info@bestemmingnoardwest.nl

www.oudezee.nl